

HET WOORD VAN DE WEEK

19e jaargang nr. 32 14 augustus 1966

Orgaan van DE HUMANISTISCHE LUISTERKRING

administratie
postbus 114, Utrecht
tel. 030-24641
postgiro 58

abonnementsprijs f 5,50 per jaar
buitenland f 7,— per jaar
voor België f 6,—
losse nummers f 0,50
verschijnt wekelijks

Openheid

Hebt u de deur al van 't nachtslot gehaald? Vindt u dat een gekke vraag. Maar dat doen we toch: de deur op slot, gordijnen dicht. Wij lekker knus-knus binnen en de boze wereld buiten. We sluiten ons in ons fort: wie doet ons wat. We trekken ons terug binnen de vesting van ons gezin. En trekken ons van de rest van de wereld weinig aan, en hopen maar dat de rest van de wereld zich ook niet met ons en onze zaken zal bemoeien.

We wonen in een vakje van zo'n moderne bouwdoos, en kennen de andere flatbewoners niet of nauwelijks. Hoe alléén mensen kunnen zijn in zo'n mensenpakhuis blijkt regelmatig uit kranteberichten over alleenwonenden die iets ernstigs overkomt wat pas dagen later wordt ontdekt.

Maar ook wij zijn alleen, of op z'n best: alleen-met-z'n-tweeën (of gezin). Daarbuiten is niets. De kou.

O, u niet meneer? U hebt bendes vrienden, zegt u. Vertelt u eens wat van hen. Nee, niet van allemaal natuurlijk. Kies er maar één. Goed, Pieterse, die collega van u.

Hij heeft een nieuwe Volkswagen gekocht. En hij is naar de Costa Brava geweest met z'n gezin. Wel wel. Wist u, dat zijn zoon een vrij ernstige hartafwijking heeft? O, dat had hij u niet verteld.

En dat zijn dochter zo'n mooi eindexamen heeft gedaan? Ja, dat wist u. Maar u wist niet dat zijn andere dochter 's avonds altijd in allerlei tenten op Loosdrecht zit, en hoeveel zorg hij zich daarover maakt. En ook niet dat zijn huwelijk deze winter een crisis doormaakte.

Pieterse is uw vriend, zegt u. Maar u weet helemaal niets van hem. Ja, van die auto en de Costa Brava en de geslaagde dochter. Maar niets van z'n huwelijksmoeilijkheden, van z'n lichamelijk niet sterke zoon, van z'n zijns inziens op verkeerd spoor rakende dochter. Niets van wat Pieterse is, wat hem bezighoudt, niets van z'n echte zorgen of z'n echte vreugden.

En op dezelfde manier weet Pieterse ook niets van u. Want u laat elkaar alleen de buitenkant

aan onze abonnees

Technische moeilijkheden, die mede door de vakantietijd niet onmiddellijk konden worden opgelost zijn er de oorzaak van geweest, dat het vorige nummer van Het Woord van de Week niet is verschenen.

Wij bieden u hiervoor onze verontschuldigingen aan en zullen nagaan of in een later nummer de tekst van de gehouden toespraak nog kan worden afgedrukt.

De administratie

zien, waaraan niemand zich stoten kan en wat tot niets verplicht. U blijft zelf allebei in deze verhouding buiten schot.

Easy going noemen de Amerikanen dat: vlot en makkelijk in de omgang maar nooit iets van jezelf laten zien en zorgen dat je nooit iets werkelijks van de ander ziet.

Want als je in dat werkelijke doordringt bij elkaar dan is het *uit* met het onverbindende, het gratuite: je krijgt verplichtingen tegenover die ander, en zelf word je kwetsbaar.

Buber, de kortgeleden gestorven Joodse wijsgeer heeft een boek geschreven over de menselijke verhouding. Het heet: Ik en gij. Daarin hekelt hij de verhouding tussen u en Pieterse als een verhouding tussen u en een ding. U noch Pieterse beleven aan deze relatie iets wat de moeite waard is. Het is allemaal glad-af en veilig. Het is zakelijk, niet menselijk.

Waarom komt u niet tot een werkelijke relatie met Pieterse, tot communicatie, tot een echt elkaar ontmoeten? Want in die ontmoeting met de andere mens beleven we het meest wezenlijke wat voor ons beleefbaar is.

Waarom lukt het u dan niet. Omdat u eigenlijk niet wilt. Omdat u — niet durft. De eenzaam-

een lezing voor de vara-microfoon van zondag 14 augustus 1966

heid van de mens van nu gaat hand in hand met zijn wantrouwen.

Uw medemens: nou, lees de kranten maar na, wat een rare sinjeuren er tussen lopen. En kijk maar naar wat Jaap overkomen is, en wat Annie heeft meegemaakt. Je kunt maar beter voorzichtig zijn, op je hoede, op een afstand. Als je je echt met een ander inlaat: de hemel mag weten waar je dan terecht komt!

En met deze houding maakt u uw eigen leven leeg. En eenzaam. U brengt het terug tot een griezelig smalle basis van u-alleen, of op z'n best u-en-uw-vrouw. En dat terwijl de volheid om ons ligt en alleen maar wacht op onze bereidheid.

Goed, goed, uw medemens zijn geen engelen. Maar bent u dat zelf wel? Waaróm denkt u eigenlijk dat die anderen zoveel slechter zouden zijn dan uzelf? Ik ga er van uit, dat u het nogal met uzelf getroffen hebt. Een aardige man, goed voor z'n vrouw, leuke vader voor z'n kinderen. Natuurlijk, hier en daar een klein schoonheidsfoutje: 'n beetje driftig en een beetje heerszuchtig en af en toe een beetje egoïst, maar door de bank toch een aardige man. Zou u er niet veilig van uit kunnen gaan dat het overgrote deel van de mensen net is als u: aardig met wat schoonheidsfoutjes.

Net als u zijn ze blij op z'n tijd en verdrietig; weten ze van schuld en tekort; kennen ze angst bij ziekte en dood; buigen ze zich met vreugde en liefde over hun pasgeboren kindje waarin het wonder van het leven zich aan hen openbaart. Waarom zou u die ander niet vertrouwen. Hij is immers net als u.

Als u neutraal, glad, op een afstand en gesloten bent reageert de ander neutraal, glad, op een afstand en gesloten.

Als u hem met wantrouwen bejegent kunt u bijna zeker rekenen op een onprettige houding van zijn kant.

De mens roept bij de ander als het ware het gedrag óp, dat hij verwacht. De klap die je verwacht, krijg je bijna zeker: je lokt het met je hele houding uit.

Probeer de omgekeerde manier eens. Met openheid. Met vertrouwen. Die ander verlangt net als u naar menselijkheid, naar begrip, naar contact. De echte ontmoeting met de andere mens. Er is niets zo boeiend als de andere mens. Het is een telkens nieuw avontuur. Het is de bron, de enige bron van geluk. Het is de overwinning, de enige overwinning op de eenzaamheid. Mens-zijn vooronderstelt openheid voor de ander. Onze ontmoeting met het leven gebeurt in de ontmoeting met de ander. „De hel, dat zijn de anderen” zegt Sartre in één van zijn stukken. Maar de anderen zijn óók de hemel.

Openheid en vertrouwen en de daaruit voortvloeiende ervaringen geven ons vreugde en geluk maar ook de mogelijkheid, en zelfs de waarschijnlijkheid van verdriet. Want levend in relatie met de ander zijn wij kwetsbaar.

Als we ons niet meer opsluiten in ons fort, maar de sprong wagen en ongeharnast de ander tegemoet gaan zullen er naast vele geluksogenblikken momenten van verdriet zijn. Geluk en leed horen nu eenmaal bij elkaar.

Maar wie het geluk van de ontmoeting met de ander kent, wil dat niet missen, ondanks de kans op leed.

We leven, zo voluit mogelijk, open en warm, wetend en aanvaardend dat leed de prijs kan zijn van geluk. Dit risico nemend. Telkens op-nieuw.

Fromm heeft een boek geschreven dat „Liefhebben, een kunst een kunde” heet. Het is geen handleiding voor in bed zoals een van mijn kennissen veronderstelde, maar een heel degelijk boek, waarin het probleem van de menselijke eenzaamheid, de leegte, de angst en de zinloosheid wordt gesteld, en naar een oplossing wordt gezocht.

Fromm stelt dat de mens van nu hieraan probeert te ontsnappen door op te gaan in de groep, of onder te gaan in de roes.

Op te gaan in de groep: doen wat de anderen doen, zijn zoals de anderen zijn, en dan verder maar geen probleem maken.

Onder te gaan in de roes. Dat kan alcohol of marihuana zijn, maar dat hoeft niet. Ook een leven dat volledig wordt opgevuld met werk en t.v., voetbal en vlug-vlug met de auto ergens anders heen is een leven in een roes. Voor stilte en tot zichzelf komen blijft dan geen ruimte meer.

Fromm noemt dit allebei schijnoplossingen. Hij zoekt het antwoord in het open benaderen van de medemens. In het weer mens worden en het beleven van wat het leven de moeite waard maakt aan-en door-en samen-met-de-andere. Liefhebben (en daarmee bedoelt hij in dit verband wat meestal met termen als naastenliefde of medemenselijkheid wordt aangeduid) liefhebben is een kunst die je leren moet, een kundigheid die je leren kunt, zoals je bijvoorbeeld kunt leren timmeren. Het vraagt vertrouwen in de ander maar ook in jezelf. En respect voor de ander in z'n anders-zijn. En de rust om te luisteren (zonder vast te bedenken wat je straks zelf wilt zeggen). En de warmte van je hart.

En dat alles zonder te berekenen wat je ervoor terug krijgt. Een menselijke verhouding is geen markt, waar je waar-voor-je-geld kunt eisen.

lezingen voor de radio

Zondag 21 augustus VARA 9.45 uur:

B. W. Schaper: „Leven is meer dan „happenings”.

Zondag 28 augustus VARA 9.45 uur:

J. de Leede: „Langs de kant blijven staan?”

Zondag 4 september VARA 9.45 uur:

Matthew I. Spetter: „Vietnam; een Amerikaans nationaal trauma”.

Zondag 11 september VARA 9.45 uur:

R. de la Rie: „Gezag, wat doen wij daar eigenlijk mee?”

Ik noemde Buber. En Fromm. Zij zijn niet de enigen. Zowel in de christelijke als in de humanistische wereld gaan steeds meer stemmen op, die pleiten voor meer openheid, meer vertrouwen in elkaar. Zij zien het werkelijke contact met de andere mens als de uitweg uit een-

zaamheid en angst, de kwalen van onze jachtige technische wereld. Liefhebben een kunst. Leer hem voor het geluk van de ander en van jezelf.

C. B. Varkevisser-de Boer

Lees de Humanistische Documentatiedienst

Uitgave van Hum. Stichting Mens en Wereld.
Verschijnt 11 x per jaar.

Publicatie van belangrijke berichten van elke humanistische organisatie en van alle persberichten over het georganiseerd humanisme in Nederland (f 3,— per jaar).

Door storting of overschrijving van f 1,50 ontvangt u alle nog in 1966 verschijnende nummers.
Giro 30.49.60 - t.n.v. Hum. Verbond, Utrecht.

Zo juist verschenen:

HOMOSEXUALITEIT

samengesteld door:

Dr. C. van Emde Boas, drs. P. J. F. Dupuis, mr. B. W. van Houten, drs. A. G. van Omme, drs. A. F. C. Overing, J. Reehorst, dr. S. J. Ridderbos, prof. drs. J. H. A. Vermeulen, P. W. van der Vliet, dr. J. J. A. Vollebergh, dr. R. Zijlstra.

Uitgave Nederlands Gesprek Centrum.

Verkrijgbaar bij het Centraal Bureau, bij voorkeur door overschrijving van f 1,50 op postrekening nr. 304960 t.n.v. Humanistisch Verbond te Utrecht, met op het strookje de vermelding: N.G.C. nr. 31.

herfst

Van 't najaar keeren weer de schoone dagen —
Van het hoeveelste? en hoeveel malen nog?
Tot het ontrijzen aan zijn nederlagen
Lokt den verslagene zijn zoet bedrog.

Dit is de tijd, dat men zou moeten loopen,
Gerooide velden langs of door een laan,
Aan 't eind waarvan een vergezicht gaat open
Op herfstland en een edeler bestaan.

En, thuisgekeerd, bij een vroeg vuur gezeten,
Den avond rekken met een schaarschen kout,
Een enkel woord over de diepst-geweten
Bewogenheden, die het hart behoudt.

Of in de stad, voor licht-beslagen ruiten,
Terwijl een dunne mist de grijze gracht
Befloerst, te zien, hoe 't schemerende buiten
Geleidelijk te loor gaat in den nacht.

De nacht, die naderkomt, duister en heerlijk,
En even heul brengt voor de levenspijn
In de armen van het hier alleen begeerlijk
Geluk: bemind en niet gekend te zijn.

In stede: Dag. Een gemelijk ontwaken
In de slagschaduw der toekomstige plicht,
In slaafsche haast zich wreevlig op te maken
Naar geestloze arbeid, wrokkende verricht.

Avond. De gang terug. Vermoeid versmeten,
Voor elke daad te ledig, onbemind,
Den slaap te zoeken in dit eene weten:
Dat morgen 't eeuwig eendre herbegint.

Zoo is het dag na dagen. Om der wille
Van wat? Van enkle verzen, die vergaan?
En de herfsthemel straalt, waar groote stille
Wolken verheven en doorschenen staan.

J. C. Bloem

Uit: Honderd gedichten van
honderd dichters.

Het is een sterk teken van middelmatigheid nooit anders dan matig te prijzen.

Het ervaren van onze vermogens doet ze toenemen.

Teveel zowel als te weinig discretie omtrent onze eigen aangelegenheden getuigen beide van een zwakke geest.

Er zouden niet veel gelukkigen zijn, indien anderen te beslissen hadden over onze bezigheden en over onze genoegens.

De kracht of de zwakheid, die op het doodsbed wordt tentoongespreid, hangt af van de laatste ziekte.

De raadgevingen van de ouderdom verlichten, zonder te verwarmen, evenals de winterzon.

Het gewone voorwendsel van hen die anderen kwaad doen, is dat zij hun welzijn op het oog hebben.

Wie alles weet te verdragen, kan alles wagen.

Grote hulpbronnen in verstand en gemoed zijn nodig om oprechtheid te kunnen waarderen indien zij kwetst, of om haar te hanteren zonder dat zij anderen kwetst. Weinig mensen hebben genoeg ondergrond om de waarheid te verdragen en om er gebruik van te maken.

Er is niets, waartoe niet vrees en hoop de mensen kunnen brengen.

Om te weten of een gedachte nieuw is, heeft men haar alleen maar heel eenvoudig onder woorden te brengen.

Wanneer er schoonheid zetelt in de ogen, is het waarschijnlijk dat zij ook elders te vinden is.

De wetenschap van ontwerpen bestaat in het voorkomen van moeilijkheden bij de uitvoering.

Raadgeven is: de mens een motief tot handelen leveren dat zij niet bewust waren.

Het ongeloof heeft evengoed zijn geestdrijvers als het bijgeloof.

De overtuiging van het verstand sleept lang niet altijd die van het hart mee.

Wie de mens minacht is geen grote geest.

De meest geliefde bezigheid van onbetekenende zielen bestaat in het ontdekken van gebreken bij krachtige geesten.

Wie grote dingen aandurft, stelt onvermijdelijk zijn goede naam op het spel.

Een goed verstand blijft niet staan bij de letterlijke betekenis der woorden, indien het de bedoeling vat van de schrijver.

Uit: „Introduction à la connaissance de l'esprit humain”

(Vert. P.S.)

Rede en Religie in het Humanisme

In deze uitgave is er naar gestreefd de verschillende opvattingen die zich binnen het humanisme over deze onderwerpen voordoen, tot hun recht te laten komen.

Formaat 15 x 23 cm, omvang ca 250 pag.

Prijs f 9.90

U kunt dit bestellen door overschrijving op giro 30.49.60, t.n.v.

Centraal bureau Humanistisch Verbond
OUDEGRACHT 152 — UTRECHT

Humanistische Correspondentiekkring voor huwelijkscontacten opgericht door het Humanistisch Verbond, verleent bemiddeling bij het leggen van contacten tussen personen, die een huwelijkspartner zoeken.

Inlichtingen postbus 210, Utrecht. Gaarne 30 ct. aan postzegels insluiten. (adv.)